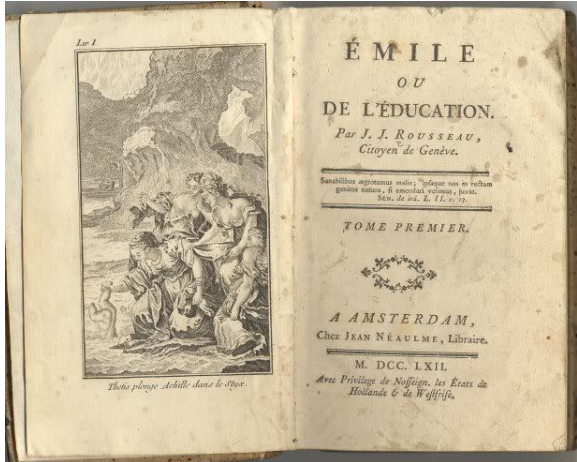
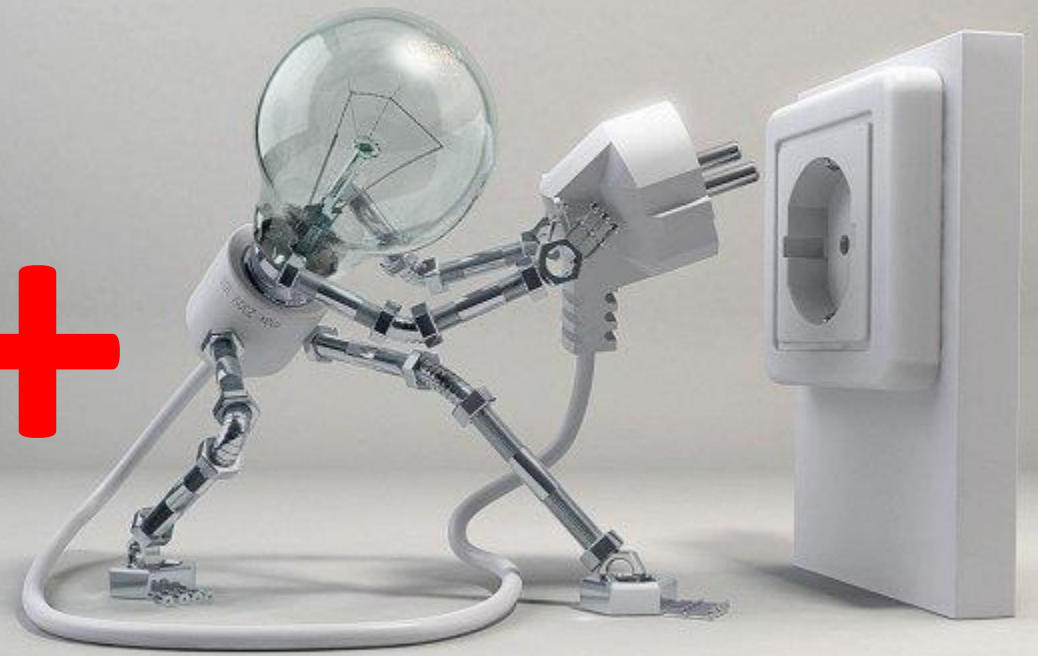

Φ Τ Σ Ι Κ Η Σ
 Α Π Α Ν Θ Ι Σ Μ Α
 Διά τῶν ἀρχίνων καὶ φιλομαθεῖς Ἑλλήνας,
 Ἐκ τῆς Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς διαλέκτου ἐρρασιδῶν
 Παρά τῶ
 Ρ Η Γ Α
 ΒΕΛΓΙΟΝ Τῆ ΟΥΤΤΑΛΩΤ.
 Οὐτινὸς ἀπὸ τῆς ἐξεδόθη, πρὸς ἀφέλειαν
 τῶν μαθητῶν καὶ συγγενῶν
 ἘΝ ΒΙΕΝΝΗ.
 Ἐκ τῆς Τυπογραφίας τῆς Εὐγενῆς ΤΡΑΤΙΝΕΡ.
 1 7 9 0.

Διά

IMBROS HUTSCHENREBER - SEITLUMMINKATION - WWW.HK3D.DE

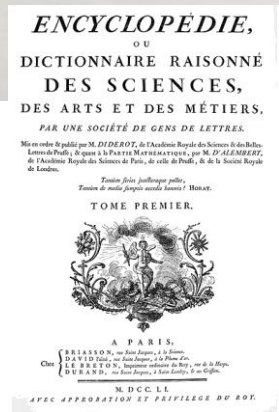
+

Ενότητα 1

Η εποχή και το κίνημα του Διαφωτισμού

Ιστορία Γ΄ Γυμνασίου

Τι αλλάζει στην Ευρώπη;

- Τι παρατηρείτε στο πιο πάνω διάγραμμα σχετικά με τον πληθυσμό της Ευρώπης;

Θεαματική αύξηση του πληθυσμού

Αλλαγές στην αγροτική οικονομία

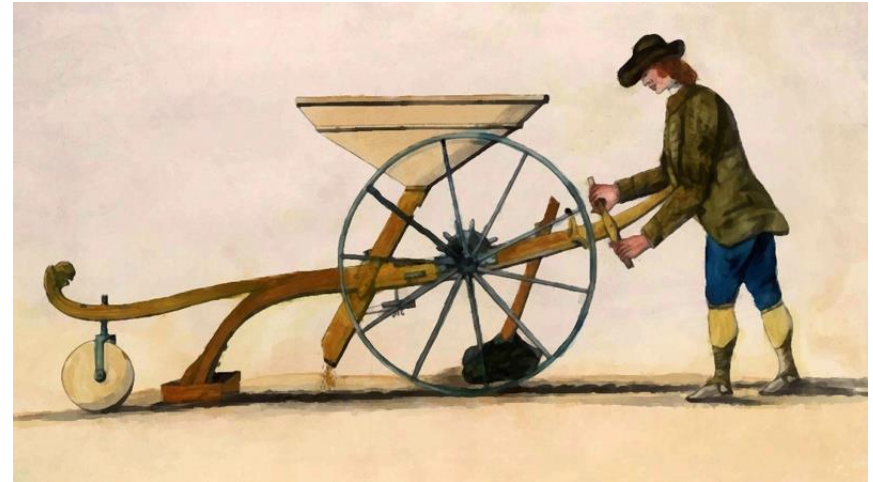
1

Πηγή: http://cshscougarhistory4.blogspot.com/2010_11_01_archive.html

2

Πηγή: http://cshscougarhistory4.blogspot.com/2010_11_01_archive.html

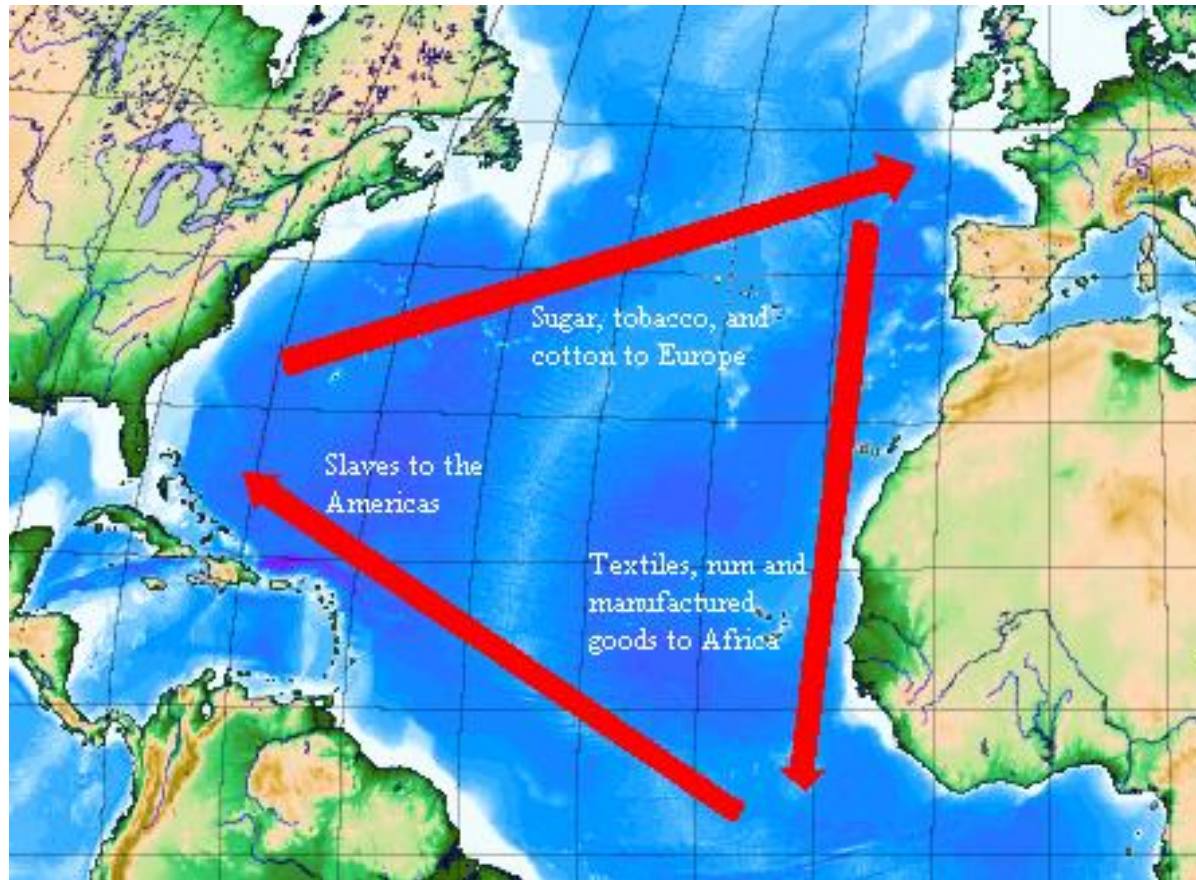
3

Πηγή: <http://10perspective.weebly.com/history.html>

Αγροτική επανάσταση

Ανάπτυξη εμπορίου

Τι φέρνει στην Ευρώπη το «τριγωνικό εμπόριο»;

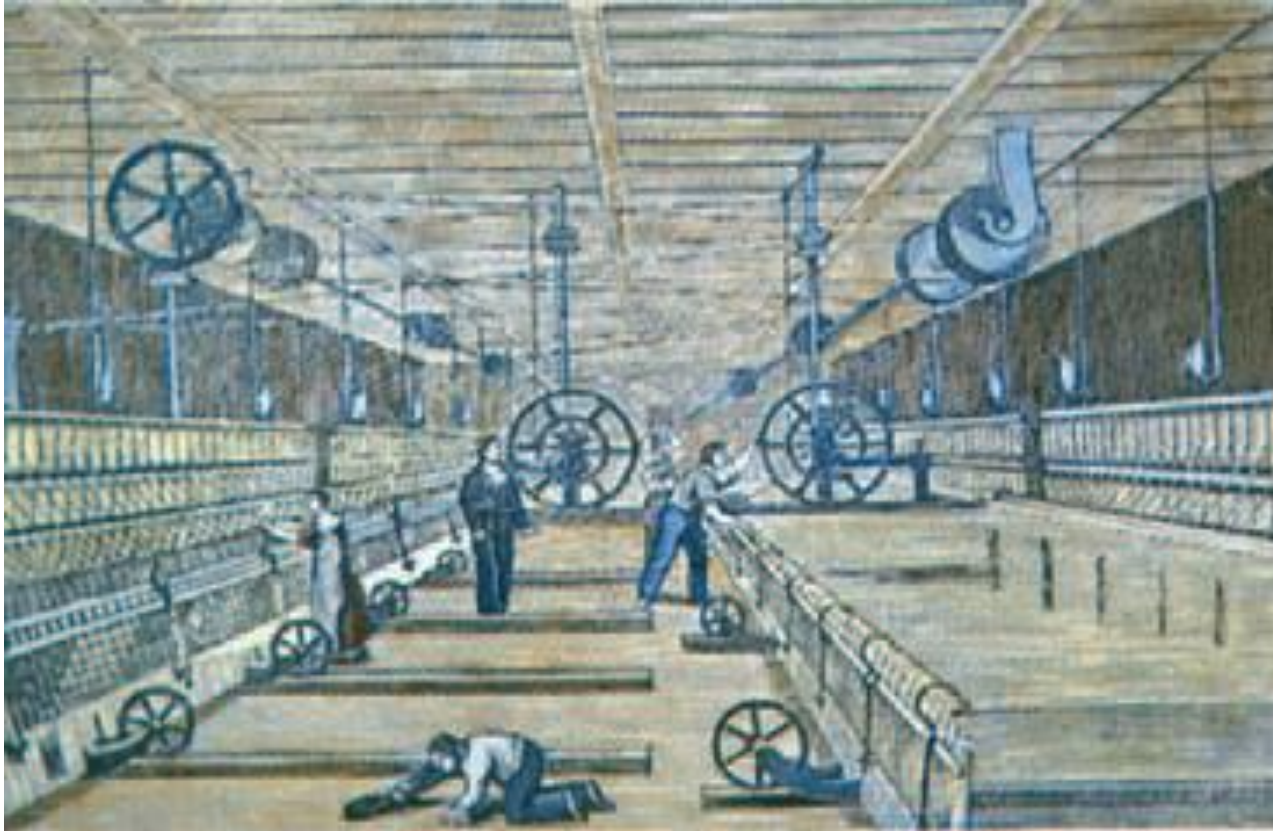

Συσσώρευση κεφαλαίων στα χέρια των Ευρωπαίων επιχειρηματιών

Τι θα γίνουν τα κεφάλαια των επιχειρηματιών και οι αγρότες που αναζητούν εργασία στις πόλεις;

Εκβιομηχάνιση της παραγωγής

Εργοστάσιο υφαντουργίας στην Αγγλία

Βιομηχανική επανάσταση

Αστική τάξη

Ο τραπεζίτης και η γυναίκα του, Van Reymerswaele Marinus (1540) Palazzo Strozzi, Φλωρεντία

Αστική τάξη Vs Αριστοκρατία

- Βιομήχανοι
- Τραπεζίτες
- Μεγαλέμποροι

Ομάδες της αστικής τάξης

ενισχύουν διαρκώς τη θέση τους

Αριστοκράτες: προσπαθούν να διαφυλάξουν τα
προνόμιά τους

Αγρότες κ χαμηλά στρώματα πόλεων:
Άθλιες συνθήκες διαβίωσης

Μοναρχία

Blanc par l'air.
Babot de Cour de l'année Cerise, le ruban de tête de même, le coin de gaze qui se voit au côté droit est noir, les diamants, perles et ruban du tour de gorge blancs, ainsi que les glands du manteau trouffé, les dentelles ont un peu dans certains endroits sur la teinte du fond, le fond du haut est violet, et les armes selon leurs émaux, tout le reste or, le tout de pied de notes couleurs.

Πρόοδος των φυσικών επιστημών

- Ανοίγει ο δρόμος για την απελευθέρωση από τις προλήψεις του Μεσαίωνα.
- Κάποιοι διανοούμενοι επιχειρούν, βασιζόμενοι στη ΛΟΓΙΚΗ, να ανακαλύψουν φυσικούς νόμους που πίστευαν ότι διέπουν τη λειτουργία του κόσμου.

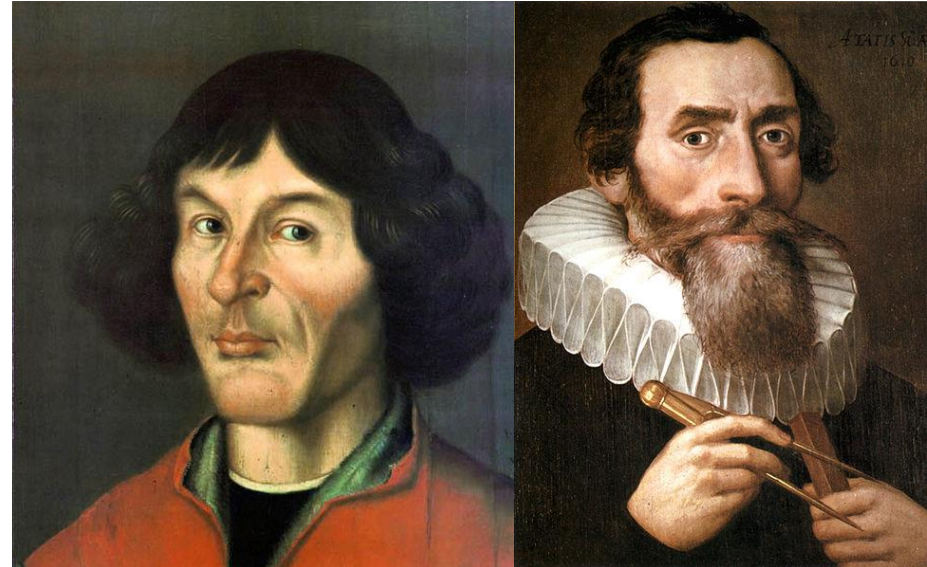
Αστρονομία: Κοπέρνικος και Κέπλερ

Μέχρι τις αρχές του 16^{ου} αιώνα οι Χριστιανοί αποδέχονταν την άποψη των περισσότερων αρχαίων αστρονόμων, σύμφωνα με την οποία, η Γη βρισκόταν ακίνητη στο κέντρο του Σύμπαντος. Τα ουράνια σώματα περιφέρονταν γύρω της σε τροχιές.

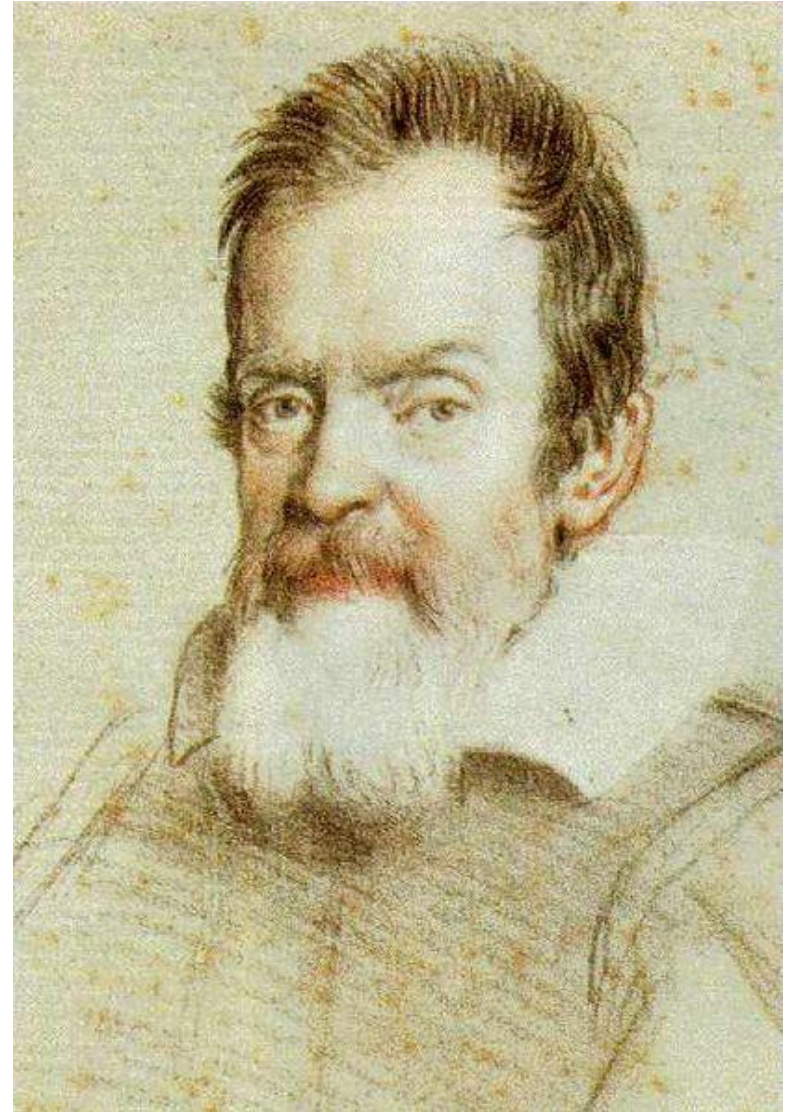

Την εικόνα αυτή αμφισβήτησε πρώτος ο Νικόλαος Κοπέρνικος (1543): «το κέντρο της γης δεν είναι το κέντρο του σύμπαντος... Όλες οι τροχιές περιβάλλουν τον Ήλιο».

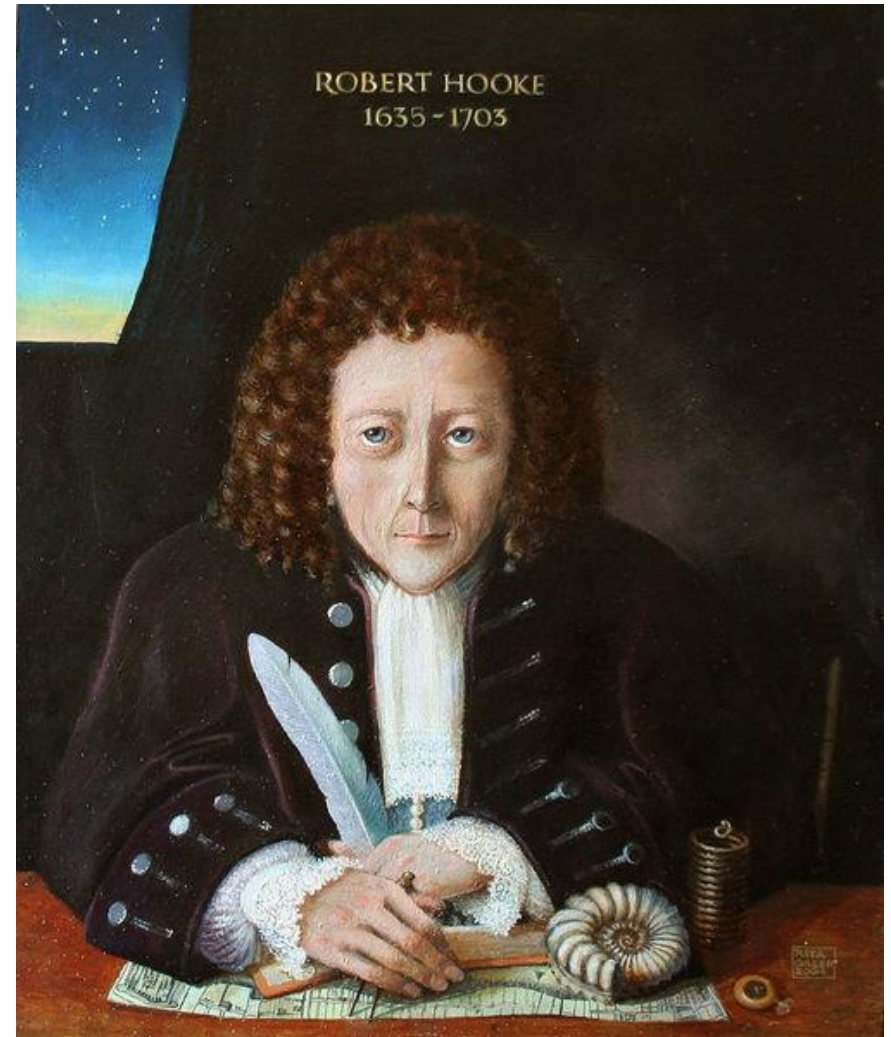
Ο αστρονόμος Γιοχάννες Κέπλερ (1571-1630) επιβεβαίωσε και βελτίωσε την ηλιοκεντρική θεωρία του Κοπέρνικου.

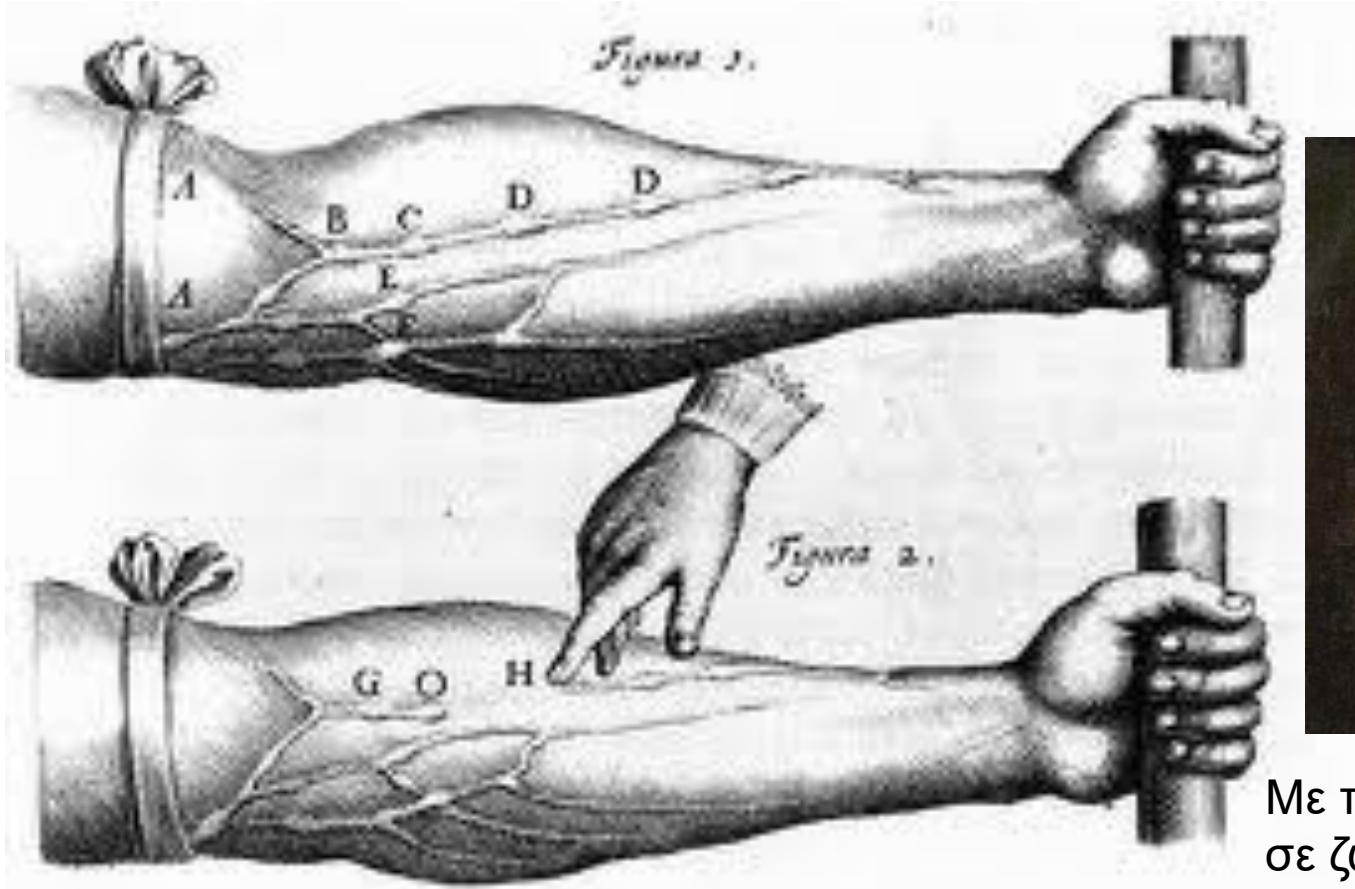
Galileo Galilei: εισαγωγή της αστρονομικής χρήσης του τηλεσκοπίου

Robert Hooke: επινόηση μικροσκοπίου

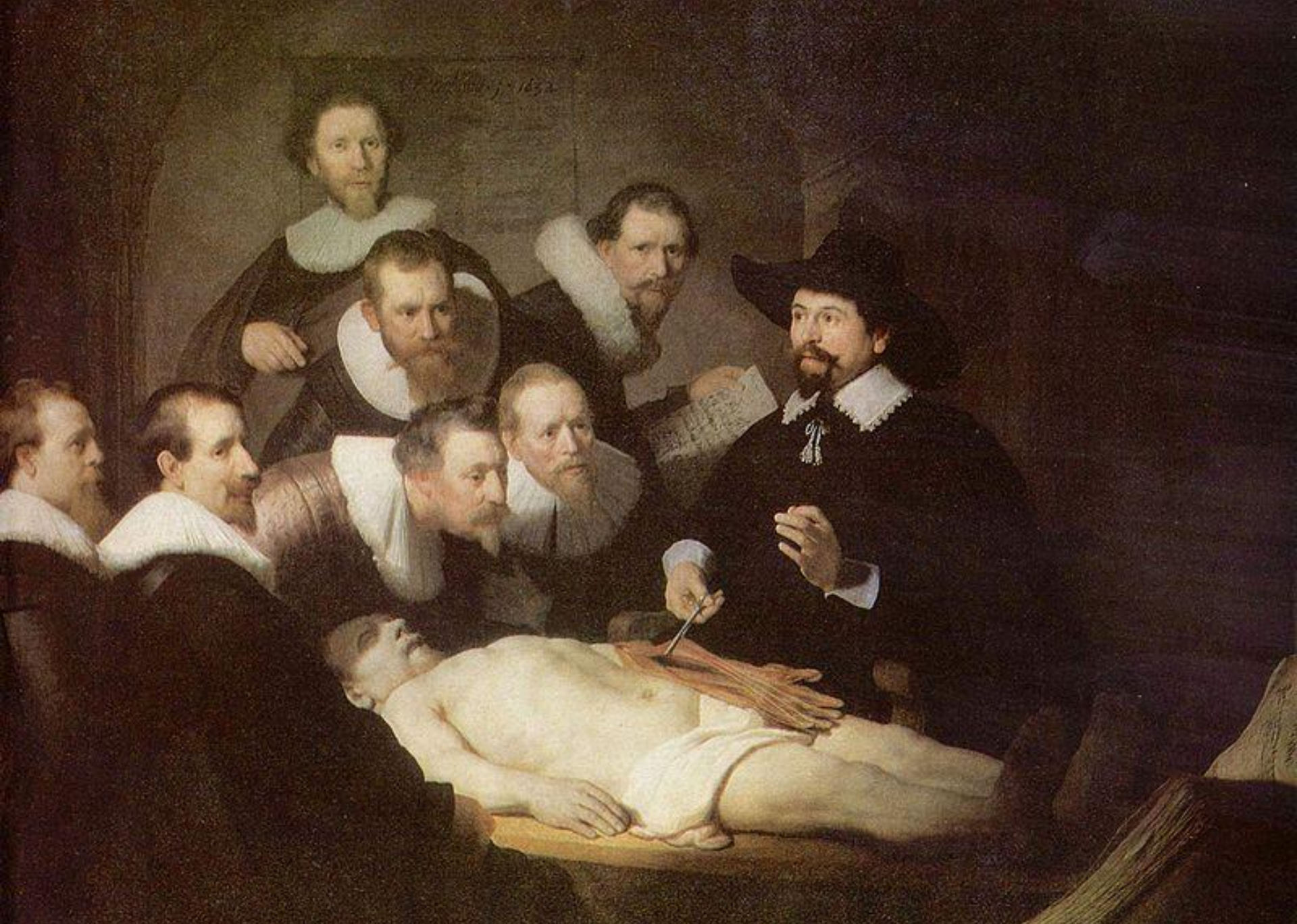

William Harvey: Ιατρική

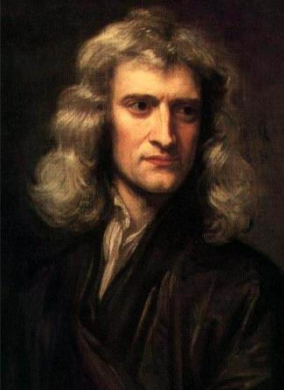

Με τη μέθοδο της ανατομίας σε ζωντανούς οργανισμούς, ο Harvey μελέτησε την κυκλοφορία του αίματος.

Νέα ώθηση στις γνώσεις μας για τη φυσιολογία

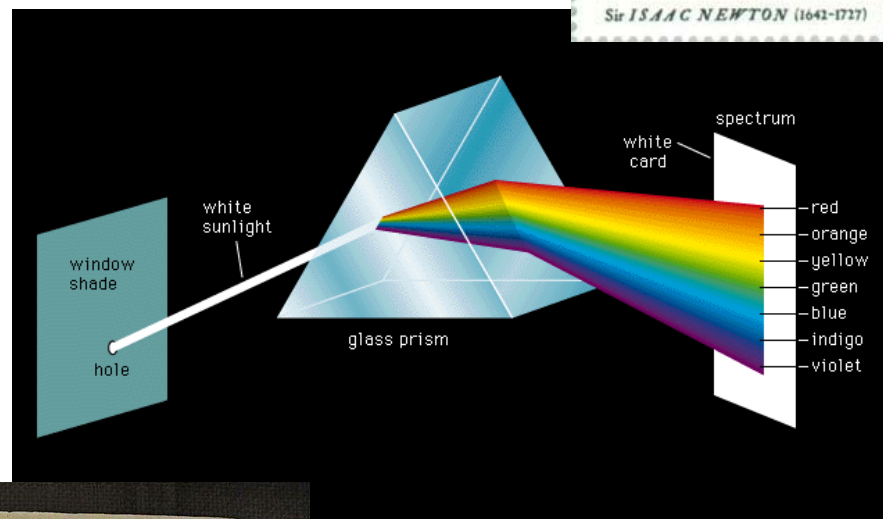
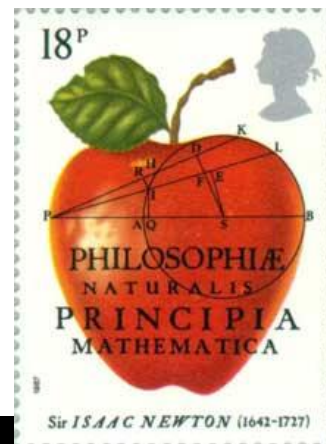

Ρέμπραντ, Μάθημα ανατομίας του Δρ. Τουλπ, 1632, Λάδι σε μουσαμά, Χάγη, Mauritshuis

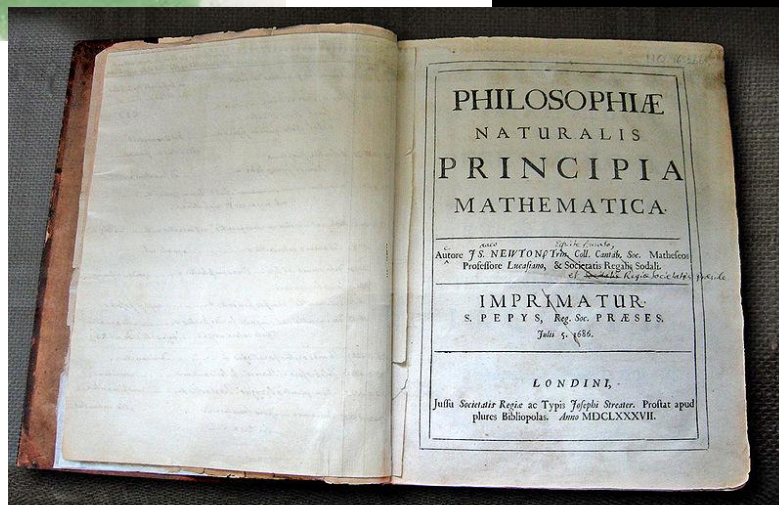
Isaac Newton:

Ο πατέρας της σύγχρονης επιστήμης
Φυσικός, μαθηματικός, αστρονόμος,
φιλόσοφος, αλχημιστής και θεολόγος.
Θεωρείται πατέρας της κλασικής Φυσικής.

Φυσική:
Θεωρία της
Παγκόσμιας Έλξης

Συμβολή
στα μαθηματικά

Οπτική:
Απέδειξε πειραματικά ότι
το ηλιακό φως αποτελείται
από επιμέρους χρώματα

Το Κίνημα του Διαφωτισμού

Ο ορθός λόγος εναντίον της προκατάληψης

Το πρώτο ήταν να μην παραδέχομαι ποτέ τίποτα για αληθινό, αν δεν το ξέρω ολοφάνερα για αληθινό· δηλαδή ν' αποφεύγω προσεκτικά τη βιασύνη και την προκατάληψη, και να μην περιλαμβάνω στις κρίσεις μου τίποτα παραπάνω απ' ό,τι θα παρουσιάζεται στο νου τόσο ευδιάκριτα ώστε να μη μου δίνεται καμιά ευκαιρία ν' αμφιβάλλω γι' αυτό.

Ντεκάρτ, *Λόγος περί της μεθόδου* (1637),
μτφρ. Χρ. Χρηστίδης, Παπαζήσης, Αθήνα 1976, σ. 19.

- Είναι γραπτή ή οπτική η πιο πάνω πηγή;
- Είναι πρωτογενής ή δευτερογενής η πιο πάνω πηγή;
- Ποιες προϋποθέσεις θέτει ο Ρενέ Ντεκάρτ για την αληθινή γνώση;

Το κίνημα του Διαφωτισμού

Το κίνημα που πρωτοεμφανίστηκε στην Αγγλία (τέλος 17ου αιώνα), κορυφώθηκε στη Γαλλία (18ος αιώνας) και εξαπλώθηκε εντός κι εκτός της Ευρώπης.

Το κίνημα εξέφραζε τις ακόλουθες θέσεις:

- Απόρριψη της αυθεντίας
- Κριτική κάθε υφιστάμενης γνώσης
- Λογική: ο μόνος ασφαλής τρόπος ερμηνείας του κόσμου

Διαφωτισμός και πολιτική

Φυσικά δικαιώματα

Όλοι οι άνθρωποι έχουν από τη γέννησή τους ορισμένα δικαιώματα:

- Ζωής
- Ιδιοκτησίας
- Ισότητας απέναντι στον νόμο (ισονομία)
- Ελευθερίας σκέψης και έκφρασης

Αυτά τα δικαιώματα δεν μπορεί να τα καταργήσει καμία εξουσία

Τζον Λοκ – θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου

- Τα άτομα δέχτηκαν να παραχωρήσουν ορισμένες από τις ελευθερίες τους, προκειμένου, να συμβιώσουν, και το κράτος εγγυήθηκε αυτή τη συμφωνία (κοινωνικό συμβόλαιο).

Όμως:

"Αν ένας ηγεμόνας χρησιμοποιεί την εξουσία του εναντίον του λαού του [...], τότε ο λαός έχει το δικαίωμα να τον αντιμετωπίσει με τη βία. Ο σωστός τρόπος για να αντιμετωπιστεί η παράνομη βία της εξουσίας είναι η βία."

Δύο δοκίμια περί διακυβερνήσεως (1689)

Αν το κράτος παραβεί τους όρους αυτού του κοινωνικού συμβολαίου και γίνει τυραννικό, τότε οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα της αντίστασης.

Ζαν Ζακ Ρουσό: πιο ριζοσπάστης από τον Λοκ

Η πολιτική εξουσία πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του λαού κι όχι κάποιου ηγεμόνα.

Η γενική βούληση είναι η σύνθεση των ατομικών βουλήσεων μέσα από την οποία εκφράζεται το δημόσιο συμφέρον.

Πώς εκφράζεται η γενική βούληση;

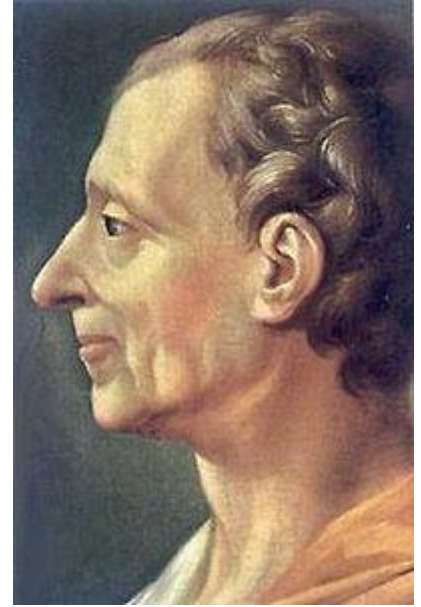
Με τη συμμετοχή του λαού στην λήψη των αποφάσεων.

"Οι φορείς της εκτελεστικής εξουσίας δεν είναι αφέντες του λαού, μα υπάλληλοί του. Ο λαός πρέπει να τους διορίζει και να τους απολύει όποτε θέλει. Δεν υπάρχει θέμα να συμβληθούν με το λαό· πρέπει να τον υπακούουν."

Το Κοινωνικό συμβόλαιο (1762)

Μοντεσκιέ - η διάκριση των εξουσιών

"Υπάρχουν σε κάθε κράτος τρία είδη εξουσίας: η νομοθετική, η εκτελεστική που εξαρτάται από το δίκαιο των εθνών (εκτελεστική εξουσία), και η εκτελεστική που εξαρτάται από το αστικό δίκαιο (δικαστική εξουσία). [...] Δεν υπάρχει ελευθερία όταν συμπίπτουν στο ίδιο πρόσωπο ή στο ίδιο διοικητικό σώμα, η νομοθετική με την εκτελεστική δύναμη [...]. Δεν υπάρχει, επίσης, ελευθερία αν η δικαστική δύναμη δεν είναι χωρισμένη από τη νομοθετική και την εκτελεστική. [...] Όλα θα ήταν χαμένα αν ο ίδιος άνθρωπος ή το ίδιο σώμα [...] ασκούσε τις τρεις αυτές εξουσίες.

Το πνεύμα των νόμων (1748)

Φωτισμένη δεσποτεία

Ορισμένοι μονάρχες εφάρμοσαν κάποιες από τις ιδέες του Διαφωτισμού (περιορισμός των προνομίων των ανώτερων τάξεων, λήψη μέτρων κοινωνικής πρόνοιας, ενίσχυση των Γραμμάτων και των Τεχνών) για να κάνουν το κράτος τους πιο αποτελεσματικό και να ισχυροποιήσουν, έτσι την εξουσία τους. Αυτή η παραλλαγή απόλυτης μοναρχίας ονομάστηκε **φωτισμένη δεσποτεία**

Ο Βολταίρος και ο Φρειδερίκος Β΄ της Πρωσίας

Διαφωτισμός και Θρησκεία

- περισσότεροι διαφωτιστές: υιοθετούσαν το **ντεϊσμό** (βλ. γλωσσάρι).
- Κάποιοι άλλοι ήταν άθεοι.
- Όλοι ασκούσαν κριτική στο φανατισμό της καθολικής εκκλησίας.
- Πεποίθηση: μόνο η καθιέρωση της **ανεξιθρησκίας** θα απάλλαζε τους ανθρώπους από τη μισαλλοδοξία.

Ο Βολταίρος για την ανεξιθρησκία:

Απευθύνομαι σε σένα, Θεέ, που δημιούργησες όλα τα όντα [...] Κάνε αυτοί που ανάβουν κεριά με το φως της ημέρας για να σε λατρεύουν να ανέχονται αυτούς που αρκούνται στο φως του ήλιου σου· κάνε, αυτοί που φορούν άσπρο ράσο για να σου δείξουν την αγάπη τους να μη μισούν αυτούς που σε αγαπούν το ίδιο, φορώντας μαύρο ράσο.

Πραγματεία περί ανεξιθρησκίας (1763)

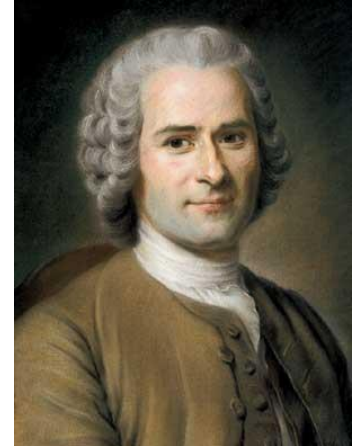
Διαφωτισμός και εκπαίδευση

Ο Ρουσό για το χαρακτήρα της εκπαίδευσης:

Ο Αιμίλιος έχει λίγες γνώσεις, αλλά αυτές είναι πραγματικά δικές του και ό,τι μαθαίνει δεν είναι ποτέ μισομαθημένο. Στο μικρό αριθμό των πραγμάτων που ξέρει, και τα ξέρει καλά, το πιο σημαντικό είναι ότι υπάρχουν πολλά που τα αγνοεί και που μπορεί να τα μάθει μια μέρα...

Έχει ένα πνεύμα σε όλα ανοιχτό, όχι από την παιδεία του αλλά από την ικανότητά του να αποκτήσει παιδεία.

Αιμίλιος

Διαφωτισμός και οικονομικός φιλελευθερισμός

Αυτά που πρέπει να κάνει το κράτος για να βοηθήσει τη μετάβαση από τη βαρβαρότητα στην ανώτατη βαθμίδα πλούτου δεν είναι πολλά, πέρα από το να διασφαλίζει την ειρήνη, να ζητά χαμηλούς φόρους και να φροντίζει η δικαστική εξουσία να είναι ανεκτική. Όλα τα υπόλοιπα θα προκύψουν με τη φυσική ροή των πραγμάτων.

Άνταμ Σμιθ,

Έρευνες για τη φύση και τα αίτια του πλούτου των εθνών (1776)

Το κράτος δεν πρέπει να επεμβαίνει παρά ελάχιστα στην οικονομική ζωή

Συμφωνείτε με τους εισηγητές του οικονομικού φιλελευθερισμού;

ENCYCLOPÉDIE,
O U
DICTIONNAIRE RAISONNÉ
DES SCIENCES,
DES ARTS ET DES MÉTIERS,
PAR UNE SOCIÉTÉ DE GENS DE LETTRES.

Mis en ordre & publié par M. *DIDEROT*, de l'Académie Royale des Sciences & des Belles-Lettres de Prusse; & quant à la PARTIE MATHÉMATIQUE, par M. *D'ALEMBERT*, de l'Académie Royale des Sciences de Paris, de celle de Prusse, & de la Société Royale de Londres.

*Tantum series juncturaque pollet,
Tantum de medio sumptis accedit honoris!* HORAT.

TOME PREMIER.

A PARIS,

Chez { *BRIASSON, rue Saint Jacques, à la Science.*
DAVID l'aîné, rue Saint Jacques, à la Plume d'or.
LE BRETON, Imprimeur ordinaire du Roy, rue de la Harpe.
DURAND, rue Saint Jacques, à Saint Landry, & au Griffon.

M. DCC. LI.

AVEC APPROBATION ET PRIVILEGE DU ROY.

Η Εγκυκλοπαίδεια

Οι ιδέες του
Διαφωτισμού
συνοψίζονται στην
Εγκυκλοπαίδεια
(33 τόμοι).

- Πρωτεργάτες:
Ντιντερό
και
Ντ' Αλαμπέρ

Διάδοση των ιδεών του Διαφωτισμού

Γκ. Λεονιέ, Ο Ντ' Αλαμπέρ (στο τραπέζι) διαβάζει την Εγκυκλοπαίδεια στο σαλόνι της μαντάμ Ζοφρέν, στο Παρίσι.